

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 17208 posłów Adama Gomoły, Bożenny Hołowni, Ewy Schädler, Wiolety Tomczak, Piotra Pawła Stracha i Kamila Wnuka z 21 maja 2026 roku w sprawie powszechnego dostępu do dzieł filmowych w Polsce, w tym problemu niedostępności klasyków w legalnych kanałach dystrybucji, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

Minister KIDN nie ma takiego obowiązku prawnego, choć poniżej omówiono szereg innych działań na rzecz dostępności filmów.

Ad 2.

Wśród przyczyn długotrwałej niedostępności uznanych tytułów w legalnych kanałach dystrybucji na terytorium RP zasadnicze znaczenie ma terytorialny model licencjonowania praw do utworów audiowizualnych. Prawa do eksploatacji filmu są udzielane odrębnie dla poszczególnych terytoriów i pól eksploatacji, zwykle na zasadzie wyłączności i na czas oznaczony, a obrót nimi odbywa się w systemie tzw. okien dystrybucyjnych (kino, nośniki, VOD, telewizja). W praktyce oznacza to, że w określonych przedziałach czasu dany tytuł może nie być objęty żadną aktywną licencją na rynek polski, mimo że pozostaje dostępny na innym terytorium, co odbiorca postrzega jako „zniknięcie” filmu z legalnej oferty.

Mechanizmem technicznym egzekwującym terytorialny zakres licencji jest blokowanie geograficzne (geoblokowanie), polegające na ograniczeniu dostępu do treści w zależności od lokalizacji użytkownika. Należy podkreślić, że w odniesieniu do usług audiowizualnych geoblokowanie jest praktyką zgodną z prawem Unii Europejskiej: usługi audiowizualne oraz usługi, których głównym celem jest zapewnienie dostępu do treści chronionych prawem autorskim, zostały wprost wyłączone z zakazu nieuzasadnionego blokowania geograficznego ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/302. Wyłączenie to ma charakter celowy – terytorialność licencji stanowi jeden z filarów modelu finansowania produkcji audiowizualnej w Europie, umożliwiając finansowanie produkcji m.in. w drodze przedsprzedaży praw na poszczególne rynki.

Ad 3.

Prawo autorskie już teraz uwzględnia w tym zakresie rozwiązania przewidziane w prawie UE. Istnieje regulacja pozwalająca na publiczne udostępnianie w Internecie „dzieł osieroconych”, także filmowych, oraz regulacja umożliwiająca korzystanie z „utworów niedostępnych w handlu”, obowiązująca od września 2024 r. i stanowiąca wdrożenie w tym zakresie dyrektywy 2019/789 w sprawie prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym (tzw. dyrektywy DSM). Zgodnie z tymi przepisami utwory niedostępne w handlu mogą być m. in. udostępniane online na podstawie umowy licencyjnej zawartej z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

Ad 4.

W zakresie, w jakim pytanie dotyczy obowiązku przygotowania wersji dostępnych (audiodeskrypcji oraz napisów dla osób niesłyszących) jako warunku finansowania, aktualne pozostają wyjaśnienia przedstawione w odpowiedzi na pytanie nr 7.

Ad 5.

W szczególności FINA przygotowuje projekt nowej wersji serwisu Ninateka jako publicznej platformy VOD służącej upowszechnianiu polskiego dziedzictwa audiowizualnego i współczesnej kultury filmowej. Planowana modernizacja obejmuje m.in. system CMS, infrastrukturę techniczną, mechanizmy wyszukiwania, dostępność cyfrową, analitykę, funkcje edukacyjne oraz dystrybucję treści na różnych typach urządzeń.

FINA planuje dalszy rozwój oferty cyfrowej udostępnianej za pośrednictwem serwisu Ninateka. Działania te obejmują zarówno rozwój zasobu programowego, jak i modernizację narzędzi technicznych umożliwiających skuteczniejsze, bardziej dostępne i bezpieczne udostępnianie materiałów audiowizualnych online.

Planowana modernizacja Ninateki obejmuje w szczególności przebudowę warstwy technologicznej, systemu zarządzania treścią, wyszukiwarki, podstrony materiału audiowizualnego, odtwarzacza, rozwiązań z zakresu dostępności cyfrowej oraz mechanizmów analitycznych. Zakładane jest również rozwijanie funkcji wspierających edukację filmową i medialną, w tym możliwość udostępniania wybranych materiałów szkołom biorącym udział w programie FilMOTEKA Szkolna.

FINA zakłada także dalszą współpracę z producentami, organizacjami branżowymi, instytucjami kultury, festiwalami, szkołami filmowymi i partnerami edukacyjnymi w zakresie pozyskiwania, opracowywania i udostępniania treści audiowizualnych. Rozwój Ninateki ma wzmacniać legalny dostęp do filmów i innych materiałów audiowizualnych, zwłaszcza tych o charakterze artystycznym, edukacyjnym lub archiwalnym, które nie zawsze są szeroko dostępne w komercyjnych serwisach VOD.

Ninateka jest serwisem VOD skoncentrowanym przede wszystkim na udostępnianiu polskich filmów, dokumentów, animacji, spektakli, koncertów oraz materiałów archiwalnych. Wybrane filmy zagraniczne są jednak prezentowane w ramach konkretnych cykli kuratorskich, przeglądów tematycznych lub wydarzeń specjalnych. Przykładem takiego działania jest np. odsłona online cyklu „Nie tylko Woodstock. Festiwalowe dokumenty muzyczne”, w ramach której planowane są pokazy m.in. filmów „Desolation Center” w reżyserii Stuarta Swezey’a oraz „Będzie głośno” w reżyserii Davisa Guggenheima.

Ninateka planuje kolejne działania tego typu w ramach cykli tematycznych i kuratorskich.

Polski Instytut Sztuki Filmowej nie prowadzi własnej platformy VOD ani serwisu streamingowego i co do zasady nie jest podmiotem uprawnionym do licencjonowania praw do filmów na rzecz platform zarządzanych przez podmioty trzecie. Jego rola w tym obszarze polega przede wszystkim na finansowym wspieraniu podmiotów posiadających prawa lub realizujących projekty zwiększające dostęp do dzieł filmowych.

Studio Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej w ramach budowania legalnej oferty filmów polskich i zagranicznych poprzez serwisy i platformy, udostępnia klasyczne polskie animacje poprzez legalne kanały cyfrowe, w tym na swoim kanale na YouTube, platformach VOD (m.in. 35mm.online), poprzez telewizję oraz inne oficjalne kanały internetowe. Studio licencjonuje również swoje produkcje podmiotom zewnętrznym w kraju i za granicą. Studio rozwija działania związane z cyfrowym udostępnianiem klasyki polskiej animacji, w tym digitalizację zbiorów, rozwój oferty VOD (w planach instytucji jest stworzenie własnej platformy poświęconej animacji) oraz współpracę licencyjną z partnerami krajowymi i zagranicznymi.

Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych prowadzi bazę danych zawierającą informację o statusie prawnym filmów. W ramach realizowanego Projektu FERC trwają obecnie prace nad wdrożeniem do końca 2026 roku profesjonalnego systemu do zarządzania prawami i licencjami, umożliwiającego automatyzację procesów związanych z dystrybucją i obsługą materiałów filmowych.

Przedmiotem projektu jest system informatyczny wspierający ewidencję i zarządzanie zasobami audiowizualnymi, prawami, umowami, licencjami, rozliczeniami oraz wymianą danych z systemami zewnętrznymi.

Ad 6.

MKiDN nie ingeruje w treści publikowane na komercyjnych platformach VOD. Nadzorowane jednostki prowadzące swoje serwisy zapewniają dostępność kanonicznych polskich tytułów.

Filmoteka Narodowa – Instytut Audiowizualny w Warszawie prowadzi serwis Ninateka – publiczną, niekomercyjną platformę VOD udostępniającą materiały audiowizualne z obszaru kultury, filmu, teatru, muzyki, dokumentu, animacji, edukacji filmowej oraz archiwaliów audiowizualnych. Oferta Ninateki budowana jest wyłącznie w oparciu o legalnie pozyskane prawa zarówno prawa własne FINA, jak i licencje udzielane przez producentów, dystrybutorów, twórców, instytucje kultury oraz innych uprawnionych partnerów. Materiały w serwisie udostępniane są bezpłatnie, bez reklam i co do zasady bez obowiązku logowania. W przypadku części treści stosowane są ograniczenia terytorialne, przede wszystkim geoblokada do terytorium Polski, jeśli wynika to z zakresu nabytych praw.

W serwisie Ninateka prezentowane są filmy fabularne, dokumentalne oraz animowane zarówno pełnometrażowe, jak i krótkometrażowe dojrzałych i cenionych twórców, ale także debiutantów. Ofertę audiowizualną Ninateki tworzą również rejestracje konferencji, spotkań z twórcami, które uzupełniają kontekstowo przedstawiane w serwisie filmy. Tytuły filmowe często tworzą kolekcje kuratorskie, hasłowe i tematyczne, co poszerza katalog o dodatkowe konteksty. Budowanie zasobu audiowizualnego Ninateki ma charakter „ramówkowy” i redaktorski. Zbiory filmowe Ninateki są tworzone zależnie od kalendarza wydarzeń Filmoteki Narodowej - Instytutu Audiowizualnego i najważniejszych obecnie „tagów”, tropów w kulturze filmowej.

Od stycznia w serwisie Ninateka powstały stałe kolekcje tematyczne:

- KADR NA TWÓRCĘ - kolekcje filmów wybitnych reżyserów, animatorów, operatorów wzbogacone o tekst kuratorski i materiały kontekstowe;
- W ROLI GŁÓWNEJ - kolekcje filmów ułożonych pod kątem aktorskim wzbogacone o tekst kuratorski i materiały kontekstowe.

Kolekcje ukazują się w serwisie Ninateka i są promowane w kanałach społecznościowych Ninateki (Facebook, Instagram) w związku z rocznicami i ważnymi wydarzeniami w życiu twórców i aktorów (promują ich pracę i przybliżają sylwetki).

Przykładowe kolekcje:

- Kadr na twórcę: Kazimierz Karabasz | mistrz dokumentu;
- W roli głównej | Andrzej Seweryn | 80. Urodziny;
- Kadr na twórcę: Zenon Wasilewski | 60. Rocznica śmierci.

6 marca 2026, symbolicznie w dzień 100. rocznicy urodzin Andrzeja Wajdy, w serwisie Ninateka uruchomiono specjalną kolekcję Wajda inaczej | 2026 ROK Andrzeja Wajdy. To kolekcja materiałów audiowizualnych pokazująca postać mistrza z mniej znanej, niekanonicznej perspektywy.

Na stronie głównej Ninateki stałe miejsce zajmuje kolekcja Listy Polskiego Dziedzictwa Filmowego (to unikatowa inicjatywa zapoczątkowana przez FINA służąca identyfikowaniu, ochronie i upowszechnianiu dzieł kluczowych dla historii oraz rozwoju polskiego kina i twórczości audiowizualnej). W kolekcji dostępnej na Ninatece znajdują się filmy ze zbiorów FINA (dostępne na czas nieokreślony) i filmy udostępniane czasowo (licencje) - weekendy z filmami z LPDF. Do tej pory, w ramach LPDF, weekendowo prezentowano „Noce i dnie” Jerzego Antczaka i „Ziemię obiecaną” Andrzeja Wajdy. W planach jest także prezentacja filmu „Pociąg” Jerzego Kawalerowicza (film aktualnie nie jest dostępny online bezpłatnie) oraz „Czerwone i czarne” Witolda Giersza (na Ninatece można oglądać kilka innych filmów twórcy i można się również zapoznać z materiałami dotyczącymi jego twórczości).

W weekend 25–26.04.2026 film „Noce i dnie” na Ninatece miał 462 odsłony, a „Ziemia obiecana” w weekend 23–24.05. 2026 miała 1280 odsłon.

W czerwcu w serwisie Ninateka w związku z 100. rocznicą urodzin Tadeusza Konwického na prawach czasowej licencji zostanie udostępniony film „Salto”. Obok filmu przedstawione będą również materiały kontekstowe (rozmowy, kroniki z planu, audiobooki).

Dzięki temu, że w ofercie Ninateki znajdują się nie tylko filmy, twórczość może być przedstawiana w różnych kontekstach i powiązaniach tematycznych czy rodzajowych (np. Tadeusz Konwicki – film, Tadeusz Konwicki – audiobook), co pozwala spojrzeć na twórcę z wielu perspektyw i dotrzeć do różnych odbiorców.

Dodatkowo od roku szkolnego 2026/2027 planowane jest zapewnienie szkołom biorącym udział w ogólnopolskich programach edukacyjnych FINA bezpłatny dostęp do klasyki polskiego filmu poprzez zamknięty dostęp do platformy ninateka.pl.

W okresie 26.09.2025 – 26.05.2026 serwis odnotował 558 812 aktywnych użytkowników, 2 187 470 wyświetleń stron i ekranów.

FINA udostępnia filmy ze swoich zasobów – na nośnikach fizycznych (wypożyczenie taśm 35mm) i cyfrowych (kopie DCP, pliki mp4) na pokazy w kinach, bibliotekach, domach kultury i innych. W 2025 roku FINA udostępniła 455 filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych na pojedyncze pokazy oraz udzieliła licencji do 139 filmów. Najpopularniejsze tytuły to: „Bestia” (1917), reż. Aleksander Hertz, „Pan Tadeusz” (1928), reż. Ryszard Ordyński, „Akademia Pana Kleksa” cz. 1 i cz. 2 (1983), reż. Krzysztof Gradowski, „Prawo i pięść” (1964), reż. Jerzy Hoffman, Edward Skórzewski, „Potop Redivivus” (1974/2014), reż. Jerzy Hoffman oraz „Nowe przygody Misia Uszatka” (1980), „Zaczarowany ołówek” (1964-1977), „Przygody kota Filemona” (1977-1981).

FINA licencjonuje filmy, do których ma prawa, telewizjom (TVP, Kino Polska, TVN) oraz stacjom lokalnym (takim jak MWE Rodzina, AP Investment). Są to zwykle najpopularniejsze filmy fabularne takie jak: „Znachor” (1982), reż. Jerzy Hoffman, „Potop” (1974) reż. Jerzy Hoffman, „Pan Wołodyjowski” (1968) reż. Jerzy Hoffman, „Przyjaciel wesołego diabła” (1986) reż. Jerzy Łukaszewicz, „Między ustami a brzegiem pucharu” (1987) reż. Zbigniew Kuźmiński oraz filmy dla dzieci i młodzieży z serii o Panu Samochodziku i Akademii Pana Kleksa.

Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w Warszawie jest właścicielem i operatorem platformy 35mm.online (<https://35mm.online/>). Jest to nowoczesna, ogólnodostępna platforma streamingowa, otwarta dla różnych grup społecznych zainteresowanych filmem jako gatunkiem sztuki i współuczestnicząca w tworzeniu spójnej i wszechstronnej wizji upowszechniania dorobku polskiej sztuki filmowej i wiedzy o polskim filmie. Celem nadrzędnym 35mm.online jest cyfrowe udostępnianie oraz upowszechnianie zrekonstruowanych i zdigitalizowanych zasobów polskiej kinematografii w sposób zgodny z najwyższymi standardami społecznymi, kulturowymi i technologicznymi, a także dzielenie się posiadanym zasobem audiowizualnym i audialnym oraz potencjałem kultury filmowej w

sposób kreatywny i ciekawy dla odbiorców, dzięki unikalności udostępnianych zbiorów oraz dążeniu zespołu 35mm.online do ciągłego rozwoju tego niezwykłego serwisu filmowego.

Aktualnie w cyfrowej przestrzeni platformy 35mm.online prezentowany jest bogaty zbiór 14 755 sztuk unikalnych materiałów audiowizualnych i audialnych z zasobów polskiej kinematografii (głównie z archiwów WFDiF).

Zbiór audialny 35mm.online obejmuje 2 000 szt. utworów muzycznych i 8 000 szt. efektów dźwiękowych z Fonoteki WFDiF. W zasobie audiowizualnym 35mm.online dostępnych jest obecnie ponad 4 000 materiałów filmowych, w tym m.in. 340 filmów fabularnych, 343 filmy dokumentalne, 349 filmów animowanych, 3108 wydań Polskiej Kroniki Filmowej, dodatkowo formaty autorskie WFDiF, tj. Teatroteki czy seria Historia w ożywionych obrazach oraz materiały z zakresu edukacji filmowej WFDiF - tworzących łącznie jedną z większych bibliotek filmowych z polskim kinem, porównywalną ilościowo z liderami polskiego rynku streamingowego.

35mm.online to jednak przede wszystkim ogólnodostępny serwis filmowy publikujący контент wysokiej jakości, wartościowy pod względem artystycznym, intelektualnym, edukacyjnym i historycznym, w tym klasyki fabularne polskiej kinematografii z kilku dekad, wybitnych twórców i autorów polskiego kina, m.in. Wojciecha Jerzego Hasa, Stanisława Różewicza, Jerzego Kawalerowicza, Andrzeja Munka, Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Kieślowskiego, Janusza Majewskiego, Krzysztofa Zanussiego, Feliksa Falka, Piotra Szulkina czy Andrzeja Żuławskiego. To także filmy Stanisława Barei, Marka Koterskiego czy Juliusza Machulskiego, które stały się popkulturowym kanonem. Użytkownicy mogą odtwarzać na 35mm.online w zrekonstruowanych cyfrowo wersjach „perły i diamenty” polskiego kina takie jak „Eroica” reż. Andrzej Munk, „Przypadek” reż. Krzysztof Kieślowski, „Popiół i diament” reż. Andrzej Wajda, „Na srebrnym globie” reż. Andrzej Żuławski, „Nóż w wodzie” reż. Roman Polański.

W bibliotece cyfrowej 35mm.online, spośród wielotysięcznego zasobu filmowego, dostępne są także filmy polskiej szkoły dokumentalnej, w tym m.in. dokumenty Andrzeja Munka, Wojciecha Jerzego Hasa, Wandy Jakubowskiej, Jana Łomnickiego, Jerzego Hoffmana i Edwarda Skórczewskiego, Jerzego Bossaka, Tadeusza Makarczyńskiego, Marii Kwiatkowskiej, Kazimierza Karabasa, Marcela Łozińskiego czy Andrzeja Titkova. Oto niektóre z nich: „Gadające głowy” reż. Krzysztof Kieślowski, „Jak żyć” reż. Marcel Łoziński, „Rok Franka W.” reż. Kazimierz Karabasz, „Szkoła podstawowa” reż. Tomasz Zygadło, „Dzień za dniem” reż. Irena Kamińska.

Na 35mm.online udostępniany jest także zbiór ponad 3.000 wydań Polskiej Kroniki Filmowej z lat 1945-1994 oraz filmy animowane o wysokiej wartości artystycznej i intelektualnej, twórców takich jak Witold Giersz, Jerzy Kaliny, Mirosław Kijowicz czy Andrzej Czeczot. Nie zabrakło także propozycji dla najmłodszych, w tym animowanych serii Porwanie Baltazara Gąbki czy wielopokoleniowego serialu Reksio.

Biblioteka 35mm.online jest stale uzupełniana o kolejne pozycje filmowe z zasobów WFDiF zarówno zrekonstruowane cyfrowo filmy, jak i współczesne produkcje filmowe takie jak „7 uczuć” reż. Marek Koterski, „Liczba doskonała” reż. Krzysztof Zanussi, „Jesteś Bogiem” reż. Leszek Dawid, „Extcentrycy, czyli po słonecznej stronie ulicy” reż. Janusz Majewski. Zbiór prezentowanych materiałów przyczynia się do popularyzacji i promocji polskiej kultury (w kraju i za granicą).

Na platformie 35mm.online zostaną również opublikowane zasoby filmowe, których digitalizacja i rekonstrukcja cyfrowa są obecnie realizowane w ramach Projektu FERC.02.03-IP.01-0012/25 pod nazwą „Cyfrowa rekonstrukcja i digitalizacja materiałów filmowych, cyfrowa edukacja filmowa z wykorzystaniem algorytmów AI oraz modernizacja i rozwój systemów cyfrowych do e-udostępniania zasobów filmowych WFDiF”.

Na 35mm.online w module FONOTEKA można również odsłuchać materiały muzyczne, w których skład wchodzi archiwalne nagrania muzyczne wybitnych polskich muzyków z lat 1950-80, dostępne wcześniej wyłącznie na taśmie magnetycznej i świetłoczułej, w tym oryginalne kompozycje do filmów dokumentalnych i fabularnych WFDiF, twórców polskiej muzyki filmowej m.in. Zbigniewa Rudzińskiego, Jana Krenza, Tadeusza Bairda, Zdzisława Szostaka, Henryka Kuźniaka, Waldemara Kazaneckiego czy Wojciecha Kilara. Kompozycje i wykonania najlepszych artystów polskiej sceny muzycznej lat 60. i 70. m.in. Jerzego „Dudusia” Matuszkiewicza, Włodzimierza Nahornego, Jana Ptaszyna Wróblewskiego, Zbigniewa Namysłowskiego. Nowoczesne aranżacje tradycyjnych melodii i współczesne brzmienia zespołów takich jak Bossa Nova Combo, Orkiestry Tanecznej Polskiego Radia pod batutą Adama Wiernika, Polish Jazz Quartet, Warszawskich Smyczków i wielu innych.

Przestrzeń platformy 35mm.online zaprojektowano w oparciu o najlepsze wzorce i standardy funkcjonujących na rynku platform streamingowych, dodatkowo uwzględniając charakter serwisu – koncentrującego unikalny polski контент filmowy.

Wydania redakcyjne platformy publikowane są w cyklach comiesięcznych. Slidery są redagowane pod różnymi nagłówkami i hasłami, w zależności od miesiąca i motywu przewodniego danego wydania.

W architekturze platformy 35mm.online zaprojektowano również moduły poświęcone poszczególnym kategoriom filmowym: fabuła, dokument, kroniki, animacje. Dodatkowo wprowadzono moduł KOLEKCJE – moduł z propozycjami filmowymi dla koneserów kina, mistrzowskie kolekcje filmowe (A. Munk, S. Różewicz, W. J. Has) oraz moduł „DLA DZIECI” – najlepsze serie animowane i bajki dla dzieci (np. Reksio, Porwanie Baltazara Gąbki).

WFDiF sukcesywnie rozbudowuje bazę materiałów filmowych, zasilając bibliotekę platformy 35mm.online i podwyższając w ten sposób jej atrakcyjność. Unikalne materiały filmowe, bogate galerie zdjęć, opisy filmów, komentarze redakcyjne służą upowszechnianiu polskiej kultury i edukacji filmowej.

Polska klasyka filmowa z zasobów WFDiF udostępniana jest także na podstawie licencji udzielonych przez WFDiF w serwisach streamingowych podmiotów trzecich, m.in. Netflix (36 filmów, w tym filmy Wajdy, Kieślowskiego, Machulskiego, Chęcińskiego, Barei), platforma Canal + (łącznie 90 filmów fabularnych i dokumentalnych obejmujących polską klasykę filmową), Amazon.pl (łącznie 163 filmów fabularnych i dokumentalnych obejmujących polską klasykę filmową), platforma Kineskop.pl (dla widzów z dysfunkcjami narządów słuchu lub/i wzroku).

Ad 7.

W odniesieniu do nowych filmów wymóg przygotowania udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami nie jest jedynie przewidywany – funkcjonuje on już jako warunek finansowania ze środków publicznych. W ramach Programów Operacyjnych Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej producent korzystający z dofinansowania jest zobowiązany do wykonania audiodeskrypcji oraz napisów dla osób niesłyszących i dołączenia ich do kopii wzorcowej filmu przekazywanej do Filmoteki Narodowej – Instytutu Audiowizualnego; spełnienie tego obowiązku stanowi jeden z warunków przyjęcia rozliczenia końcowego dofinansowanego projektu. Obowiązek obejmuje również filmy dokumentalne. W Programach Operacyjnych PISF dostępność jest definiowana jako obejmująca audiodeskrypcję (AD), ścieżkę lektorską (VO), napisy dla osób niesłyszących (SDH) oraz tłumaczenie na polski język migowy (PJM).

Wymóg ten wpisuje się w szersze ramy prawne zapewniania dostępności treści audiowizualnych. Obowiązki w zakresie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami wzroku i słuchu przewiduje art. 18a ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, zgodnie z którym nadawcy telewizyjni zapewniają udogodnienia dla co najmniej 50%

kwartalnego czasu nadawania programu. Ramy ustanawia także ustawa z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze, wdrażająca europejski akt o dostępności.

Niezależnie od obowiązków dotyczących produkcji finansowanej ze środków PISF, Ministerstwo prowadzi obecnie prace koncepcyjne nad zwiększeniem dostępności filmów dla osób z niepełnosprawnościami w obszarze dystrybucji kinowej. W ramach tych prac, z udziałem przedstawicieli Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, dystrybutorów, platform oraz organizacji działających na rzecz dostępności, analizowane są dostępne instrumenty – od rozwiązań technicznych umożliwiających udostępnianie ścieżek dostępnościowych (m.in. aplikacje synchronizujące dodatkowe ścieżki dźwiękowe oraz rozwiązania nadawania bezprzewodowego w kinach), przez możliwości ich dofinansowania w ramach Programów Operacyjnych PISF, po kwestie organizacji seansów dostępnościowych.

Ministerstwo stoi na stanowisku, że dobór narzędzi powinien być stopniowalny i proporcjonalny – z pierwszeństwem dla zachęt i rozwiązań samoregulacyjnych, w tym porozumienia branżowego, którego ramy są obecnie wypracowywane, a sięganie po instrumenty o charakterze obligatoryjnym powinno być rozważane dopiero w razie nieskuteczności wcześniejszych działań. Za istotny warunek skutecznego projektowania rozwiązań Ministerstwo uznaje pozyskanie rzetelnych danych o zapotrzebowaniu na treści dostępne, niezbędnych również dla oceny skutków ewentualnej regulacji. Równoległe analizowane są możliwości wsparcia finansowego podmiotów zobowiązanych do zapewniania dostępności, w tym we współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Polski Instytut Sztuki Filmowej także podejmuje działania na rzecz zwiększania dostępności kultury filmowej dla osób ze szczególnymi potrzebami. W przypadku filmów dofinansowanych przez Instytut producent ma obowiązek wykonania audiodeskrypcji (AD), ścieżki lektorskiej (VO), napisów dla osób niesłyszących i słabosłyszących (SDH) oraz tłumaczenie na Polski Język Migowy (PJM).

Od 2026 r. Polski Instytut Sztuki Filmowej poszerzył katalog kosztów kwalifikowalnych o koszty związane z zapewnianiem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. W Programie Operacyjnym „Upowszechnianie kultury filmowej” obejmują one m.in. wykonanie audiodeskrypcji, napisów SDH dla osób niesłyszących i słabosłyszących oraz tłumaczenia na Polski Język Migowy. Również w Programie Operacyjnym „Produkcja filmowa”, dodatkowo w przypadku filmów kierowanych do dzieci i młodzieży do 16. roku życia oraz filmów rodzinnych, producent zobowiązany jest do przygotowania tłumaczenia migowego (PJM). W Programie Operacyjnym „Rozwój kin” kwalifikowane są natomiast koszty związane z dostępnością architektoniczną, w tym wykonaniem poręczy, podjazdów, wind, dostosowaniem toalet oraz systemów oznaczeń komunikacyjnych, a także koszty związane z dostępnością informacyjno-komunikacyjną, obejmujące m.in. pętle indukcyjne oraz urządzenia umożliwiające odbiór napisów i audiodeskrypcji.

Filmoteka Narodowa - Instytut Audiowizualny w ramach rozwoju serwisu Ninateka planuje działania zwiększające dostępność filmów i innych materiałów audiowizualnych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Projektowana nowa wersja serwisu ma spełniać wymagania dostępności cyfrowej na poziomie określonym w standardzie WCAG 2.2 AA.

Wymagania dostępności mają obejmować publiczny serwis WWW, player wideo i audio, katalog treści, mechanizmy filtrowania i wyszukiwania, formularze oraz aplikacje mobilne. Planowane rozwiązania obejmują m.in. obsługę serwisu z poziomu klawiatury, właściwą strukturę nagłówków, odpowiedni kontrast, możliwość powiększania tekstu bez utraty funkcjonalności, dostępność formularzy i komunikatów oraz współpracę z technologiami asystującymi (czytnikami ekranu).

Szczególny nacisk zostanie położony na dostępność katalogu treści, filtrów oraz playera. Nowy odtwarzacz ma umożliwić (oprócz wspomnianego wcześniej sterowania klawiaturą) m.in. dostosowanie wyglądu napisów, w tym ich wielkości, koloru tekstu i koloru tła.

System ma także umożliwić oznaczanie i filtrowanie treści według dostępności napisów, napisów dla niesłyszących, audiodeskrypcji oraz tłumaczenia na polski język migowy. Informacje o dostępności mają być widoczne na poziomie podstrony obiektu, a w przypadku materiałów posiadających napisy lub audiodeskrypcję serwis ma zapewniać ich poprawne wyświetlanie i wybór przez użytkownika.

Dostępność nowej wersji Ninateki zostanie potwierdzona audytem niezależnego podmiotu zewnętrznego. Audyt obejmie m.in. testy automatyczne, analizę ekspercką, testy klawiaturowe, testy z użyciem technologii asystujących oraz analizę kluczowych ścieżek użytkownika, w tym katalogu, wyszukiwarki, playera i formularzy. Pozytywny wynik audytu, rozumiany jako brak krytycznych błędów dostępności, stanowi warunek odbioru systemu.

Projektem zwiększającym możliwość dostępu do filmów dla osób ze specjalnymi potrzebami jest także nowa seria Blu-ray Kolekcja Listy Polskiego Dziedzictwa Filmowego. W Kolekcji ukażą się wybrane tytuły z Listy. W przygotowaniu: Kanał Andrzeja Wajdy, Trylogia śląska Kazimierza Kutza (Sól ziemi czarnej, Perła w koronie, Paciorki jednego różańca) i Jak daleko stąd, jak blisko Tadeusza Konwickiego.

Wszystkie filmy wydawane w Kolekcji LPDF będą prezentowane w wysokiej jakości (materiały po restauracji cyfrowej), z opracowaniem merytorycznym i w przystępnej cenie. Każdy film będzie opatrzony audiokomentarzem eksperta czy twórcy, a w polsko-angielskiej, ilustrowanej, 120-stronicowej książce znajdą się nowe teksty napisane przez badaczy kina czy specjalistów z innych dziedzin. Filmy główne zostaną opracowane pod kątem dostępności i zawierać będą audiodeskrypcje, polskie napisy rozszerzone (SDH – Subtitles for the Deaf and Hard of Hearing) oraz napisy w języku angielskim. Na płycie z dodatkowymi materiałami – z napisami polskimi i angielskimi – znajdą się filmy dokumentalne, materiały z planu, wywiady oraz nowe wideoesejy stworzone przez znawców kina i twórców filmowych. W dodatkach do filmu „Kanał” znalazło się także archiwalne słuchowisko radiowe. Płyty z Kolekcji LPDF będą wydawane w eleganckiej oprawie graficznej, z fontem bezszeryfowym i na wysokim poziomie edytorskim.

Obecnie FINA ma rozpoczętą współpracę z Fundacją Katarynka, z którą planuje organizację warsztatów i pokazów filmów dla dzieci ze specjalnymi potrzebami. Fundacja opracowuje audiodeskrypcje animacji, do których prawa posiada FINA, i w ramach współpracy planowane jest organizacja wspólnych działań edukacyjnych z wykorzystaniem klasycznej polskiej animacji. Ponadto projekt FINA pn. „Raz, dwa, trzy! FilMOTEKA Szkolna patrzy!” zaplanowano dostosować do potrzeb dzieci głuchych i niedowidzących i od roku szkolnego 2026/2027 organizować dla nich raz w miesiącu (stała oferta) pokazy filmów połączone z warsztatami.

Program grantowy „Film” umożliwi wspieranie inicjatyw realizowanych zarówno przez instytucje kultury, jak i organizacje pozarządowe oraz podmioty działające w sektorze kultury i edukacji filmowej. Szczególne znaczenie mają przedsięwzięcia zwiększające dostępność treści filmowych dla odbiorców ze specjalnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnością wzroku i słuchu.

Od wielu lat dofinansowanie w ramach Programu otrzymuje Mazowieckie Stowarzyszenie Pracy dla Niepełnosprawnych „De Facto” na realizację Festiwalu Kultury i Sztuki dla Osób Niewidomych w Płocku. Przedsięwzięcie to stanowi ważny przykład działań na rzecz zapewniania osobom niewidomym i słabowidzącym dostępu do kultury filmowej i audiowizualnej.

W bieżącym roku Stowarzyszenie uzyskało również wsparcie na realizację projektu pn. „Internetowy Klub Filmowy Osób Niewidomych ‘Pociąg’”, którego celem jest rozwijanie dostępności filmów oraz aktywizacja środowiska osób z dysfunkcją wzroku poprzez działania prowadzone w formule internetowej.

Dofinansowanie otrzymała również Fundacja Kino Dostępne na realizację przedsięwzięcia „Biblioteka audiodeskrypcji Kino Dostępne – interaktywny portal internetowy”. Projekt polega na stworzeniu i rozwoju interaktywnej biblioteki audiodeskrypcji, za pośrednictwem której kina i instytucje kultury będą mogły bezpłatnie udostępniać publicznie audiodeskrypcje do wybranego filmu, w kontekście planowanego pokazu filmu, przy użyciu aplikacji Kino Dostępne.

Wskazane działania wpisują się zarówno w cele Programu „Film”, jak i w szerszą politykę wspierania dostępności kultury, realizowaną we współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami branżowymi działającymi na rzecz osób ze specjalnymi potrzebami. Dzięki tego rodzaju inicjatywom możliwe jest systematyczne poszerzanie dostępu do wartościowych treści filmowych oraz wzmacnianie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu kulturalnym.

W ramach współpracy z NGO w obszarze dostępności filmów dla osób z niepełnosprawnościami (OzN) Filмотeka Narodowa - Instytut Audiowizualny (FINA) konsekwentnie realizuje działania własne oraz rozwija współpracę z organizacjami pozarządowymi i partnerami branżowymi w zakresie zwiększania dostępności oferty filmowej dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi.

W ramach projektów własnych FINA kontynuuje zapoczątkowaną pod koniec 2025 roku realizację cyklu „Ekran bez Barier”, organizowanego w siedzibie instytucji. Jest to comiesięczny program projekcji filmowych, którego celem jest promowanie dostępności oraz tworzenie inkluzywnej przestrzeni uczestnictwa w kulturze filmowej. Każdy seans przygotowany jest z zastosowaniem udogodnień takich jak audiodeskrypcja, napisy dla osób niesłyszących oraz tłumaczenie na Polski Język Migowy (PJM).

Cykl „Ekran bez Barier” stanowi istotny element długofalowej strategii FINA, ukierunkowanej na eliminowanie barier w dostępie do kultury filmowej oraz systematyczne zwiększanie dostępności oferty instytucji.

FINA rozwija również współpracę z organizacjami reprezentującymi środowiska osób z niepełnosprawnościami oraz podmiotami działającymi na rzecz dostępności. Kluczowymi partnerami instytucji są Polski Związek Głuchych oraz Polski Związek Niewidomych, z którymi FINA współpracuje przy projektowaniu i wdrażaniu rozwiązań odpowiadających na potrzeby odbiorców.

Istotnym elementem działań jest także współpraca z organizacjami pozarządowymi, prowadzona zarówno w formule formalnej, jak i nieformalnej. Od października 2025 roku FINA współpracuje nieformalnie z Fundacją Kino Dostępne. Współpraca ta została zapoczątkowana przy okazji festiwalu Orły i jest kontynuowana poprzez działania promujące aplikację Kino Dostępne jako uzupełniające rozwiązanie technologiczne wobec funkcjonującego w kinie Iluzjon systemu stacjonarnego DAS 200. Aplikacja jest promowana zarówno w kinie Iluzjon, jak i podczas wydarzeń realizowanych w ramach cyklu „Ekran bez Barier”, zwiększając dostęp do oferty filmowej dla osób z różnymi potrzebami.

Ponadto FINA współpracuje także z organizacjami pozarządowymi: Fundacją Kultury bez Barier w zakresie organizacji szkoleń dla pracowników FINA, podnoszących kompetencje w obszarze dostępności, Fundacją Katarynka poprzez wsparcie zasobami archiwalnymi (filmowymi i okofilmowymi) serwisu VOD Adapter, skierowanego do osób niewidomych i słabowidzących, Mazowieckim Stowarzyszeniem Pracy dla Niepełnosprawnych De Facto w

Płocku w zakresie działań wspierających dostępność treści kulturowych oraz z Fundacją Kino Dostępne w zakresie promocji i upowszechniania narzędzi zwiększających dostępność kina.

W 2026 roku FINA dołączyła również do Grupy Roboczej ds. Dostępności Kinematografii (GDK) przy Radzie Dostępności, działającej przy Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. Jest to ciało eksperckie powołane w listopadzie 2024 roku, zrzeszające przedstawicieli administracji publicznej, środowiska twórców, branży kinowej oraz organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Udział FINA w pracach GDK stanowi istotny wkład instytucji w rozwój systemowych rozwiązań na rzecz dostępności kinematografii w Polsce.

Działania na rzecz dostępności realizowane są także w ramach wydarzeń filmowych o charakterze festiwalowym. Podczas 21. i 22. festiwalu Millennium Docs Against Gravity, odbywającego się m.in. w kinie Iluzjon, zapewniono szeroki zakres udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami. Wybrane seanse przygotowano z audiodeskrypcją oraz napisami dla osób niesłyszących, co umożliwiło pełniejsze uczestnictwo osobom z różnymi potrzebami sensorycznymi.

FINA systematycznie rozwija także dostępność swoich zasobów cyfrowych poprzez rozszerzanie katalogu materiałów z audiodeskrypcją dostępnych na platformie Ninateka, rozbudowanie opisów redakcyjnych materiałów wideo, uwzględniając potrzeby osób niewidomych i słabowidzących, ulepszono dostępność serwisu internetowego FINA zgodnie z wytycznymi WCAG 2.1, w tym poprzez wprowadzenie opisów alternatywnych.

Powyższe działania potwierdzają systemowe i wieloaspektowe podejście FINA do budowania dostępności – obejmujące zarówno programy własne, współpracę z partnerami społecznymi i branżowymi, jak i aktywny udział w pracach eksperckich na poziomie krajowym – oraz wpisują się w realizację misji zapewniania równego dostępu do dziedzictwa audiowizualnego wszystkim odbiorcom.

W ramach projektów własnych i programów współpracy z organizacjami pozarządowymi i branżowymi w zakresie budowania dostępności do filmów dla osób ze specjalnymi potrzebami realizowanych przez Wytwórnię Filmów Dokumentalnych i Fabularnych są:

a) projekty własne – Platforma 35mm.online.

Wszystkie filmy zdigitalizowane w ramach Projektu FERC i prezentowane na platformie 35mm.online spełniają wymogi WCAG 2.1 – posiadają audiodeskrypcje, transkrypcje, napisy w wersji polskiej i angielskiej, a także kompleksowe opisy. Dla osób obcojęzycznych całość biblioteki filmowej Platformy jest dostępna w angielskiej wersji językowej.

b) programy współpracy

WFDiF od 2024 r. współpracuje z Festiwałem KORELACJE, w ramach którego wybrane filmy z autorskimi narracjami zostały włączone do dystrybucji w Sieci Kin Studyjnych i od lutego 2024 r. są prezentowane w kinach w całej Polsce. Projekt łączy promocję polskiego dziedzictwa filmowego z rozwiązaniami zwiększającymi dostępność i różnorodność odbioru filmu.

Równolegle WFDiF rozwija działania technologiczne wspierające dostępność audiowizualną. Nawiązano współpracę z Fundacją Kino Dostępne przy wdrażaniu aplikacji „Kino Dostępne”, umożliwiającej korzystanie z audiodeskrypcji i ścieżek lektorskich podczas seansów kinowych za pomocą smartfona i słuchawek.

WFDiF od wielu lat współpracuje z Fundacją Katarynka, wspierając realizowany przez Fundację projekt pod nazwą „ADAPTER. Filmoteka bez Barrier”. W ramach Porozumienia Fundacja Katarynka prezentuje w Portalu ADAPTER zasoby filmowe WFDiF dla osób z

niepełnosprawnościami wzroku i słuchu, tworząc dostosowania w postaci audiodeskrypcji oraz napisów dla niesłyszących na potrzeby filmów. Filmy wraz z dostosowaniami przygotowanymi przez Fundację - audiodeskrypcją, transkrypcją dla niedosłyszących oraz napisami w wersji polskiej i angielskiej - prezentowane są na platformie streamingowej 35mm.online.

Ad 8.

W latach 2025-2026 MKiDN podjęło działania mające na celu reedycje kinowej klasyki filmowej zarówno w kinach studyjnych, jak i DKF. I tak w roku 2025 był realizowany projekt pn. „50 na 50”, który zagościł zarówno w kinach studyjnych, plenerowych, jak i DKF-ach. Swoje przeglądy zorganizowały domy i ośrodki kultury oraz biblioteki i mediateki. Z oferty skorzystali także studenci uniwersytetów i szkół filmowych. Lista wszystkich przeglądów realizowanych w ramach „50 na 50” oraz mapa ich lokalizacji jest dostępna pod linkiem: <https://festiwalgdynia.pl/50-na-50/>. Organizatorem „50 na 50” była Pomorska Fundacja Filmowa w Gdyni – producent Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych. Projekt został objęty patronatem honorowym Prezydent Miasta Gdyni i dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Partnerem głównym „50 na 50” była FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny, a partnerami Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych oraz Telewizja Polska. Projekt jest kontynuowany w roku 2026 ze szczególnym zaangażowaniem również Stowarzyszenia Kin Studyjnych.

Nadzorowane przez MKiDN jednostki kinematografii są zaangażowane w promocję polskiego i światowego dziedzictwa filmowego.

I tak np. „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi traktuje promocję polskiego i światowego dziedzictwa filmowego jako jeden z podstawowych elementów swojej misji statutowej. Instytucja ma świadomość, że realizowane projekty filmowe wywierają realny wpływ na rozwój kompetencji kulturowych oraz świadome uczestnictwo odbiorców w kulturze, dlatego też instytucja, będąc jednocześnie członkiem Sieci Kin Studyjnych, dokłada wszelkich starań, aby dzieła zaliczane do klasyki filmowej pozostawały stale obecne w ofercie programowej i cieszyły się niezmiennym zainteresowaniem widzów.

Wyraża się to w systematycznym prezentowaniu widzom starannie wyselekcjonowanych dzieł filmowych o wysokiej wartości artystycznej i historycznej. Oprócz regularnego prezentowania klasyki filmowej w ramach bieżącego repertuaru, od momentu otwarcia w 2023 roku Narodowe Centrum Kultury Filmowej, specjalistyczny oddział EC1, było organizatorem lub współorganizatorem licznych przeglądów filmowych, retrospektyw oraz wydarzeń specjalnych, podczas których prezentowano dzieła uznawane za szczególnie istotne dla rozwoju sztuki filmowej, kultury narodowej oraz światowego dziedzictwa kinematograficznego. Wśród najważniejszych realizacji ostatnich miesięcy należy wymienić: „Weekend Reymonta” celebrujący jubileusz 50-lecia premiery filmu „Ziemia obiecana”, przegląd „Rękopisy Hasa”, poświęcony twórczości Wojciecha Jerzego Hasa i prezentujący jednocześnie wybitne dzieła współczesnego kina światowego, realizowany obecnie autorski projekt związany z obchodami Roku Andrzeja Wajdy – „Notatki z rzeczy (nie)widzianych”, a także przeglądy filmów portugalskich, francuskich, czeskich, niemieckich, włoskich, japońskich, indyjskich czy irańskich.

Klasyka kina (zarówno polskiego, jak i światowego) stanowi najważniejszy element działań programowych i kuratorskich również FilMOTEKI Narodowej - Instytutu Audiowizualnego, który jest realizowany zarówno w kinie Iluzjon i sali Ziemia Obiecana w siedzibie FINA, jak i we współpracy z najważniejszymi krajowymi festiwalami filmowymi. W programie filmowym FINA są stale i licznie obecne polskie filmy przedwojenne i z okresu PRL (często te znajdujące się w zbiorach FINA, prezentowane z nośników ze zbiorów FINA, przede wszystkim z taśm filmowych, lub w wersji cyfrowej po rekonstrukcji lub restauracji FINA) oraz klasyka kina

światowego (często w najlepszych cyfrowych wersjach przywracanych do dystrybucji). Głównym celem działań kuratorskich jest tworzenie programu, który zapewniłby dostęp do dzieł kina klasycznego z uwzględnieniem istotnych kontekstów ułatwiających odbiór tych filmów współczesnej polskiej widowni, dlatego większość pokazów połączona jest z prelekcjami, wykładami lub dyskusjami ekspertów.

Program filmowy FINA prezentuje klasykę kina na trzy sposoby:

- 1) Cykle filmowe. W ramach tematycznych cykli filmowych pokazy klasyki kina odbywają się raz w miesiącu od września do czerwca. Wybrane cykle filmowe realizowane w sezonie 2025/2026 w FINA:
 - „Materia filmu. Z taśmy” (kino Iluzjon, pokazy biletowane) – klasyka polskiego i światowego kina prezentowana z taśm filmowych ze zbiorów FINA;
 - „Z archiwum FINA” (sala Ziemia Obiecana, pokazy bezpłatne) – klasyka polskiego kina przedwojennego i okresu PRL (np. „Sami swoi”, „Lekarstwo na miłość”, „Znachor”); każda projekcja poprzedzona jest wykładem pracownika FINA odsłaniającym kulisy działania archiwum filmowego;
 - „Klub Seniora” (kino Iluzjon, pokazy biletowane – zniżka dla seniorów) – autorski cykl Andrzeja Bukowieckiego przybliżający klasykę kina starszej widowni;
- 2) Przeglądy filmowe. W programach wszystkich przeglądów filmowych organizowanych przez FINA (niezależnie od ich wiodącej tematyki) obecna jest klasyka kina polskiego i światowego albo jako najważniejszy element programu, albo jako istotny kontekst dla prezentowania dzieł nowszych. Wybrane przeglądy filmowe z sezonu 2025/2026:
 - przegląd wybranych filmów z zainaugurowanej przez FINA w październiku 2025 roku Listy Polskiego Dziedzictwa Filmowego, której idea opiera się na identyfikowaniu, ochronie i upowszechnianiu dzieł kluczowych dla historii oraz rozwoju polskiego kina i twórczości audiowizualnej. Od października do grudnia 2025 roku w kinie Iluzjon odbyło się siedem spotkań – podczas każdego z nich pokazane zostały klasyczne polskie filmy krótko- i pełnometrażowe, fabularne, dokumentalne i animowane;
 - „Kobiety (z)za kamery” (marzec 2026) – przegląd klasycznych i współczesnych filmów polskich i zagranicznych, realizowanych przez kobiety, połączony ze spotkaniami z polskimi reżyserkami, scenarzystkami, operatorkami i montażystkami;
 - kino plenerowe na dziedzińcu w siedzibie FINA (czerwiec, lipiec i sierpień 2026) – raz w tygodniu w ramach bezpłatnych pokazów prezentowane będą zarówno filmy najnowsze, jak i klasyczne dzieła polskiego i światowego kina (np. „Ostatni dzień lata”, „Piłkarski poker”, „Paulina na plaży”);
- 3) Wydarzenia filmowe. Na program filmowy FINA składają się również wydarzenia filmowe związane m.in. z ważnymi rocznicami, świętami czy jubileuszami – ze względu na swój okolicznościowy charakter opierają się na pokazach wybitnych dzieł polskiej i światowej kinematografii. Wybrane wydarzenia filmowe w sezonie 2025/2026:
 - Święto Kina Niemego (wrzesień 2025) – najważniejsze, doroczne wydarzenie filmowe organizowane w FINA i poświęcone klasyce kina niemego prezentowanej z muzyką na żywo w kinie Iluzjon;
 - Święto Animacji (październik 2025) – dwudniowe wydarzenie prezentujące dzieła kina animowanego przeznaczone zarówno dla młodszej, jak i dojrzałej widowni;
 - Gala Marka Piestraka (wrzesień 2025) – wieczór z udziałem mistrza polskiego kina gatunkowego;

- uroczysta premiera odrestaurowanej wersji filmu „Nad Niemnem” (styczeń 2026);
- rocznica pokazu filmu „Faraon” na festiwalu w Cannes w 1966 roku (maj 2026);
- „Warszawa Konwickiego” (czerwiec 2026) – uroczyste obchody 100-lecia urodzin Tadeusza Konwickiego (spacer miejski, pokaz filmu „Jak daleko stąd, jak blisko” i koncert w kinie Iluzjon – całe wydarzenie bezpłatne).

FINA regularnie współpracuje z najważniejszymi festiwalami filmowymi w Polsce, programując sekcje filmowe, w ramach których pokazywana jest klasyka polskiego kina. Wybrane współprace w sezonie 2025/2026:

- Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni (wrzesień 2025): „Podwójne uderzenie”, czyli pokaz filmów „Vabank” i „Żądło”;
- Timeless Film Festival (kwiecień 2026): sekcje „FINA przedstawia. Oblicza polskiego międzywojnia” (klasyka polskich filmów przedwojennych) i „FINA przedstawia. Gatunkowe fantazje” (pięć filmów fabularnych z Listy Polskiego Dziedzictwa Filmowego) oraz Wieczór Specjalny z Krzysztofem Rogulskim;
- Festiwal Millennium Docs Against Gravity (maj 2026): sekcja „FINA przedstawia. Dokumenty Czasów Przełomu” (trzy filmy dokumentalne z Listy Polskiego Dziedzictwa Filmowego);
- Krakowski Festiwal Filmowy (czerwiec 2026): pokaz „FINA przedstawia. Filmy przemysłowe” (zestaw krótkometrażowych filmów przedwojennych z muzyką na żywo).

W kinie Iluzjon liczba widzów biorących udział w biletowanych projekcjach klasyki kina waha się od 30 do 250 osób – w zależności od wielkości sali, w której film jest pokazywany, popularności tytułu czy terminu. W sali Ziemia Obiecana w siedzibie FINA, gdzie pokazy są darmowe, liczba widzów jest stała – ok. 80-100 osób.

FINA realizuje program Akademia Polskiego Filmu skierowany do studentów uczelni wyższych (kursy z historii polskiego filmu realizowane na zasadzie przedmiotów ogólnouniwersyteckich) oraz wolnych słuchaczy. APF odbywa się w kinach w Warszawie, Łodzi i Gdańsku, od nowego roku akademickiego dołączy Kraków i Toruń, a w kolejnych semestrach nowe miasta. Docelowo FINA chce, żeby program był realizowany na wielu uczelniach w Polsce, co umożliwi rozpowszechnienie historii polskiego filmu zarówno wśród studentów, jak i mieszkańców tych miast. APF to kursy składające się z wykładu oraz pokazu filmu. FINA oferuje uczelniom oraz kinom kilka kursów tematycznych: jednosemestralne kursy nt. twórczości Wojciecha Jerzego Hasa, twórczości Andrzeja Wajdy oraz polskiej animacji oraz czterosemestralny kurs nt. historii polskiego filmu fabularnego.

Najstarszym i najprężniej działającym programem jest FilMOTEKA Szkolna, która została zainicjowana przez Polski Instytut Sztuki Filmowej na przełomie 2008 i 2009 roku. To wtedy do wszystkich szkół ponadpodstawowych w Polsce wysłano pakiety z wyborem klasycznych polskich filmów na DVD wraz z broszurami filmoznawczymi. Od 2014 roku pakiet filmów został poszerzony o kolejne tytuły, zestawione w lekcje tematyczne, ale ten pakiet był już dostępny on-line – każdy nauczyciel zgłaszający się do programu otrzymywał dostęp do platformy, na której można było bezpłatnie oglądać filmy będące w pakiecie – w całości.

Program FilMOTEKA Szkolna od początku koncentruje się nie tylko na udostępnianiu filmów, ale też na realizacji działań edukacyjnych oraz tworzeniu materiałów dydaktycznych, dzięki którym nauczyciele dowiadują się, jak pracować z danym filmem na lekcjach, a uczniowie jak świadomie oglądać te filmy oraz jak tworzyć swoje własne dzieła filmowe. FilMOTEKA Szkolna to baza wiedzy o filmie, jego historii, ale też o środkach filmowego wyrazu. Obecnie – ze względu na toczące się rozmowy dotyczące ponownego udostępnienia filmów nauczycielom i uczniom – instytucja skupiła się na prowadzeniu w szkołach w całym kraju bezpłatnych warsztatów dla uczniów i webinarów dla nauczycieli, podczas których korzystano z

fragmentów polskich filmów. Docelowo planowane jest pogłębione działań dla nauczycieli, lekcje on-line oraz kinową odsłonę projektu skierowaną do uczniów starszych klas szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych, która będzie realizowana w Warszawie w kinie Iluzjon i będzie stanowiła uzupełnienie stacjonarnego cyklu „Raz, dwa, trzy! FilMOTEKA Szkolna patrzy!” adresowanego do najmłodszych – przedszkolaków z zerówek oraz uczniów klas 1-3 szkół podstawowych. Są to pokazy klasycznych polskich animacji, poprzedzone prelekcją i prezentacją, a zwieńczone warsztatami twórczymi pogłębiającymi jeden z tematów – „ABC polskiej animacji”, „Jak stworzyć bohatera filmowego”, „Budujemy scenografię”, „Tajniki scenariusza”, „Jak udźwignąć film”. Od jesieni 2026 roku cykl będzie się odbywać nie tylko w Warszawie, ale i w Toruniu. FINA nawiązuje kolejne współprace z instytucjami kultury w kraju, żeby działanie upowszechniające klasyczne polskie animacje trafiło do dzieci z różnych miast.

Co istotne, FINA czuwa nad jak największą obecnością polskiego filmu w nowej podstawie programowej poprzez udział przedstawiciela FINA w zespole pracującym z ramienia Instytutu Badań Edukacyjnych nad przedmiotem edukacja medialna, który pojawi się w szkołach od roku szkolnego 2027/2028.

Działaniem, które domyka ofertę, jest FilMOTEKA Seniora, która rozpocznie się jesienią 2026 i będzie skierowana do Uniwersytetów Trzeciego Wieku z miast i miasteczek. Będzie to pilotażowy projekt, w którym instytucja będzie chciała przedstawić lub przypomnieć seniorom polskie kino zarówno to klasyczne, jak i mniej znane. Projekcjom będą towarzyszyły spotkania i dyskusje na ważkie i istotne dla seniorów tematy.

FINA korzysta oraz planuje korzystać ze środków publicznych przeznaczonych na rozwój cyfrowej dystrybucji treści audiowizualnych, w tym ze środków krajowych pozostających w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

FINA współpracuje z instytucjami zagranicznymi między innymi w celu prezentowania zagranicznej klasyki kina w programie filmowym FINA. Najważniejsze współprace zagraniczne w roku 2026:

- Ambasada Francji w Polsce i Instytut Francuski: polska premiera filmu dokumentalnego „Wykopane” w reżyserii Anny Szczepańskiej połączona z pokazem filmu dokumentalnego „Archeologia” w reżyserii Andrzeja Brzozowskiego (film znajduje się na Liście Polskiego Dziedzictwa Filmowego) w Sali Ziemia Obiecana w siedzibie FINA przy ul. Wałbrzyskiej 3/5 w Warszawie (styczeń 2026);
- Ambasada Republiki Korei w Polsce i Centrum Kultury Koreańskiej: „Filmowy Atlas Świata. Korea Południowa”, przegląd klasyki kina koreańskiego w kinie Iluzjon (maj 2026);
- Asociația Dacin Sara, Romanian Film Centre, Romanian National Film Archive, Instytutu Kultury Rumuńskiej: „Rumuńskie kino na wylot”, pokaz filmu „Skradziono bombę” i spotkanie z badaczką kina rumuńskiego Iriną trocan w kinie Iluzjon (czerwiec 2026);
- Centrum Dowženki: „Filmowy Atlas Świata. Ukraina”, przegląd klasyki kina ukraińskiego w kinie Iluzjon (listopad i grudzień 2026).

FINA promuje swoją działalność i swoje osiągnięcia za granicą poprzez przeglądy kina polskiego organizowane we współpracy z Instytutami Polskimi i partnerskimi filmotekami za granicą, prezentując polskie filmy, często w odrestaurowanych wersjach premierowo podczas II Cinema Ritrovato w Bolonii, Le Giornate del Cinema Muto w Pordenone, a także podczas konferencji branżowych.

FINA pozostaje członkiem następujących organizacji międzynarodowych:

- a) FIAF (Fédération internationale des archives du film / International Federation of Film Archives) – Międzynarodowa Federacja Archiwów Filmowych zajmująca się ochroną i dostępem do światowego dziedzictwa filmowego, od 1938 r. zrzesza ponad 100

- aktywnych członków i 80 partnerów. Obecność przedstawicielki FINA w Cataloguing & Documentation Commission;
- b) ACE (Association des Cinémathèques Européennes) – Stowarzyszenie Europejskich Archiwów Filmowych, od 1991 r. Zrzesza 49 europejskich narodowych i regionalnych archiwów filmowych;
 - c) FIAT/IFTA – Fédération Internationale des Archives de Télévision | International Federation of Television Archives;
 - d) BAAC – Baltic Audiovisual Archival Council (BAAC) – Bałtycka Rada Archiwów Audiowizualnych.

Wytwornia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w ramach budowania dostępności filmów w kinach i innych placówkach (np. domy kultury, operatorzy kina letniego) czy na festiwalach filmowych konsekwentnie rozwija dostępność polskich filmów i dorobku archiwalnego poprzez współpracę z kinami, festiwalami filmowymi, instytucjami kultury oraz operatorami pokazów specjalnych i plenerowych zarówno w Polsce, jak i za granicą. Działania te obejmują organizację retrospektyw, pokazów specjalnych, przeglądów klasyki kina polskiego, prezentacji debiutów oraz szeroką obecność produkcji WFDiF podczas najważniejszych wydarzeń filmowych.

W 2023 r. WFDiF zainicjowała w Rzymie przegląd „Grandi Classici del Cinema Polacco”, którego celem jest promocja polskiej kinematografii za granicą. W ramach przeglądu prezentowano m.in. filmy „Amator” w reż. Krzysztofa Kieślowskiego, „Popiół i diament” w reż. Andrzeja Wajdy, „Pociąg” w reż. Jerzego Kawalerowicza, „Barwy ochronne” w reż. Krzysztofa Zanussiego, „Perła w koronie” w reż. Kazimierza Kutza oraz „Pętla” w reż. Wojciecha Jerzego Hasa. Projekt przyczynił się do zwiększenia obecności polskiego kina klasycznego w międzynarodowym obiegu festiwalowym i kinowym.

W latach 2023–2025 w ramach projektu zrealizowano 37 pokazów filmowych oraz ponad 20 wydarzeń towarzyszących, prezentując 37 dzieł polskiej kinematografii w odrestaurowanych wersjach cyfrowych z włoskimi napisami. Projekt zgromadził łącznie blisko 4 900 widzów i z każdą kolejną edycją umacniał swoją pozycję jako ważna platforma promocji polskiego kina za granicą. Rosnąca frekwencja, zwieńczona rekordowym wynikiem 1 683 widzów w 2025 r., potwierdziła trwałe zainteresowanie włoskiej publiczności polską kinematografią oraz skuteczność długofalowej strategii programowej i edukacyjnej projektu.

Istotnym elementem działań na rzecz zwiększania dostępności filmów pozostaje projekt „Teatroteka”. WFDiF regularnie organizuje pokazy debiutów oraz spotkania z twórcami podczas Festiwalu „Młodzi i Film” w Koszalinie. W 2023 r. z inicjatywy WFDiF powołano specjalną sekcję konkursową „Konkurs Teatrotek”, poświęconą pełnometrażowym debiutom realizowanym w ramach tego programu.

WFDiF jest m. in. współorganizatorem międzynarodowego Timeless Film Festival Warsaw, podczas którego prezentowane są filmy fabularne, dokumentalne, animacje oraz retrospektywy twórców związanych z zasobami Wytworni.

Dodatkowym elementem zwiększania dostępności filmów były projekty realizowane we współpracy z Siecią Kin Studyjnych (m.in. retrospektywy filmów Wojciecha Jerzego Hasa, Andrzeja Wajdy czy Tadeusza Konwickiego), udział przedstawicieli WFDiF w konferencjach i wydarzeniach poświęconych edukacji filmowej i dziedzictwu polskiej kinematografii, w tym konferencji organizowanej przez Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy w Muzeum Historii Polski poświęconej twórczości Andrzeja Wajdy „Andrzej Wajda: uczeń, nauczyciel, twórca. Inspiracje edukacyjne” oraz w 6. Forum Edukacji Filmowej, a także współpraca z instytucjami kultury.

Skalę oddziaływania projektów WFDiF potwierdza zarówno liczba realizowanych wydarzeń, jak i obecność filmów podczas najważniejszych wydarzeń branżowych. Działania te w istotny sposób przyczyniły się do zwiększenia dostępności polskiej kinematografii, promocji twórczości archiwalnej oraz budowania nowych grup odbiorców filmów WFDiF w Polsce i za granicą.

W ramach budowania dostępności filmów w kinach i innych placówkach (np. domy kultury, operatorzy kina letniego), festiwalach filmowych, ze wskazaniem na przykłady projektów i statystykę dotyczącą liczby widzów, filmy Studia Filmów Rysunkowych są prezentowane w kinach studyjnych, domach kultury, podczas festiwali filmowych oraz wydarzeń plenerowych. Ważnym elementem działalności jest także Centrum Bajki i Animacji OKO wraz z Kinem Kreska w Bielsku-Białej, gdzie odbywają się pokazy filmowe oraz są realizowane działania edukacyjne dla dzieci, młodzieży i rodzin.

Ad 9.

Publicznie dostępny rejestr filmów prowadzony jest pod nazwą FilmPolski.pl, który jest bazą polskich filmów redagowaną przez Bibliotekę Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi. Rejestr dostępny jest pod adresem: FilmPolski.pl.

Baza istnieje od 1990 r., początkowo udostępniana w Bibliotece PWSFTviT, od marca 1998 r. również w Internecie. Zawiera pełne informacje o:

- filmach zrealizowanych w Polsce lub z udziałem polskich artystów i twórców filmowych;
- spektaklach Teatru Telewizji;
- etiudach powstałych w PWSFTviT od 1948 r.;
- filmowej bibliografii zawartości polskich czasopism od 1945 r.;

oraz liczby

- 70 000 nazwisk twórców filmów fabularnych, dokumentalnych, krótkometrażowych, animowanych, seriali telewizyjnych, spektakli Teatru Telewizji, etiud powstałych w PWSFTviT;
- 4088 filmów fabularnych i seriali telewizyjnych (w tym 448 powstałych przed II wojną światową);
- 16 638 filmów dokumentalnych, krótkometrażowych, animowanych;
- 4142 spektakli Teatru Telewizji;
- 3829 etiud powstałych w PWSFTviT.

Nadzorowane przez MKiDN jednostki prowadzą rejestry filmów, do których posiadają prawa.

Filmoteka Narodowa - Instytut Audiowizualny gromadzi informacje o statusie prawnym filmów w swoim Systemie Zarządzania Zbiorami (nazywany również Centralny Katalog). Wyszukiwanie w systemie jest możliwe w siedzibie FINA. W ramach projektu FERC planuje się upublicznienie informacji o posiadanych zbiorach i ich statusie prawnym w realizowanym w projekcie Portalu Katalog Zbiorów FINA. System przeznaczony będzie do publicznej prezentacji zawartości Centralnego Katalogu FINA w Internecie wraz z wybranymi materiałami audiowizualnymi w wersji podglądowej. Dodatkowo platforma prezentować będzie materiały kontekstowe oraz multimedialne dzieła sztuki z kolekcji CSW ZU. Jego upublicznienie zaplanowane jest na 2028 rok.

W ramach projektu będzie prezentować informacje o zbiorach również w krajowym Repozytorium Obiektów Kultury i Nauki KRONIK@ i międzynarodowych agregatorach (Europeana, Treasures from the Film Archives).

Studio Filmów Rysunkowych w ramach prowadzenia baz danych, prowadzi dokumentację dotyczącą praw autorskich i statusu prawnego swoich produkcji, co umożliwi bezpieczne udostępnianie i licencjonowanie filmów.

Ad 10.

Polska aktywnie uczestniczy w pracach na forum Unii Europejskiej dotyczących transgranicznego obiegu europejskich utworów audiowizualnych. Punktem odniesienia dla działań w tym obszarze pozostaje dążenie do zwiększenia dostępności i transgranicznej cyrkulacji treści przy jednoczesnym zachowaniu terytorialnego modelu licencjonowania, który stanowi podstawę finansowania produkcji audiowizualnej w Europie.

Kwestia ewentualnego objęcia usług audiowizualnych zakazem nieuzasadnionego blokowania geograficznego była i pozostaje przedmiotem przeglądu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/302. Z dotychczasowych analiz Komisji Europejskiej, w tym ze sprawozdania z 30 listopada 2020 r. dotyczącego pierwszego krótkoterminowego przeglądu stosowania rozporządzenia oraz z dokumentu roboczego służb Komisji z 18 lipca 2024 r. podsumowującego działania monitorujące, wynika, że Komisja nie uznała dotychczas za zasadne rozszerzenia zakresu rozporządzenia na usługi audiowizualne. W toku tych analiz wskazywano w szczególności na znaczenie terytorialnego modelu licencjonowania i finansowania produkcji audiowizualnej oraz potencjalne ryzyka dla różnorodności kulturowej i istniejących modeli dystrybucji. Podejście to pozostaje zbieżne z prowadzonymi na forum Rady działaniami dotyczącymi zwiększania transgranicznego obiegu europejskich utworów audiowizualnych, w tym koprodukcji.

Należy przy tym odróżnić zakaz nieuzasadnionego blokowania geograficznego od mechanizmu transgranicznego przenoszenia usług online. Na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1128 abonenci usług w zakresie treści online mogą korzystać z legalnie wykupionych usług podczas czasowego pobytu w innym państwie członkowskim. Rozwiązanie to nie znosi jednak terytorialnego charakteru licencjonowania praw do utworów ani nie ustanawia ogólnego prawa dostępu do katalogów lub ofert przeznaczonych dla innych państw członkowskich.

Ad 11.

Ministerstwo sprzeciwia się pojawiającym się nieraz propozycjom karania konsumentów za korzystanie z treści udostępnionych nielegalnie w Internecie. Ministerstwo podejmuje natomiast działania m.in. w ramach prac międzyresortowego Zespołu do spraw przeciwdziałania naruszeniom praw autorskich i praw pokrewnych, aby do prawa polskiego zostały wprowadzone mechanizmy pozwalające uprawnionym domagać się zablokowania dostępu do nielegalnie udostępnianych treści.

Z poważaniem

z up. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Sekretarz Stanu

Maciej Wróbel

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/